

гжорджо

агамбен

идеят
за проза **a**

превод Валентин Калинов

(c) Критика и Хуманизъм
(c) Critique and Humanism

кк

Идеята за Единствения

През 1961 г., в отговор на анкета на парижкия книжар Флинкер върху проблема за билингвизма, Паул Целан казва следното: „Не вярвам в билингвизма в поезията. Двоен език – да, това съществува, дори в много съвременни произведения, особено в онези, които умеят да се нагаждат, в задушевно съгласие, към сегашната културна консумация, която е толкова полиглотична, колкото и полихромна.

Поезията е съдбовната единственост на езика. И значи няма – позволете ми тази банална истина, но днес както поезията, така и истината тъй често се развиват в баналното, – значи няма двойност.“

В устата на един еврейски поет, пишец на немски език, роден и израснал в Буковина – район, където обичайно са се говорели, освен идиш, поне още четири езика, този отговор не би могъл да бъде даден

лекомислено. Когато веднага след края на войната, в Букурещ, приятелите на Целан му напомнили – за да го убедят да стане румънски поет (стиховете му на румънски от този период са запазени), – че не би следвало да пише на езика на убийците на своите родители, загинали в нацистки лагер, той отвърнал просто: „Истината може да се каже единствено на майчин език. На чужд език поетът лъже“.

От какъв порядък е опитът за тази единственост на езика, за която става въпрос при поета? Със сигурност не става дума просто за опита за някакъв монолингвизъм, който си служи с майчиния език, изключвайки останалите, но оставайки на същото равнище като тях. По-скоро иде реч за опита, който е имал предвид Данте, когато пише за говоренето на майчин език: че „само и единствено то е първо в ума“. Действително, съществува един опит за езика, който винаги предполага наличието на думи – в този опит говорим, така да се каже, все едно че винаги вече сме имали думи за словото, все едно че винаги вече сме имали език, преди да имаме такъв (езикът, който говорим, следователно никога не единствен, а винаги

е двоен, троен, уловен в безкрайния бяг на метаезиците); ала съществува и друг опит, в който човекът, обратно, стои пред езика в абсолютното отсъствие на каквито и да било думи. Езикът, за който нямаме думи, езикът, който не си дава вид, подобно на граматическия език, че е бил налице още преди да бъде, но който е „единствено първи в целия ум“, е нашият език – езикът на поезията.

Затова в *De vulgari eloquentia** Данте търси не някакъв конкретен майчин език, подбран в гората от наречия на Италианския полуостров, а само онзи *vulgare illustre*** , който, като разпръсква аромата си във всяко от тях, не съвпада напълно с нито едно. Затова и провансалските поети познавали един поетичен жанр – т.нар. дескорт***, – който свидетелствал за реалното съществуване на един-единствен език: отдалечен, но достъпен единствено чрез вавилонската глъч на множеството наречия. *Единственият* език не е *един* език. Единственото, в което хората участват като в едничката възможна майчина, т.е. общосподелена, истина, винаги вече е разделено в себе си: в точката, в която хората достигат единственото слово, те са принудени

-
- * лат. – *За народното красноречие*; бел. пр.
 - ** лат. – букв. „просветлен простонароден език“; *За народното красноречие* е посветен на издирването на основополагащия италиански език, който според Данте е наличен потенциално в наречията на простонародния език, но не може да бъде отъждествен с никое от тях; бел. пр.
 - *** окс., букв. – „разнобой, разногласие“; една от основните жанрови форми в провансалската лирика, характерна с голямо метрично разнообразие; при някои трубадури тази свободна форма бива доведена до предел и всеки стих в стансата е написан на различен романски език; бел. пр.

да вземат страна, да изберат един език. По същия начин и ние можем, когато говорим, да кажем само *нещо* – не можем да кажем просто истината, не можем да кажем само онова, което казваме.

Но идеята, че срещата с този единствен език, едновременно разделен и несъобщим, в този смисъл съставлява някаква съдба – ето едно допускане, което поетът може да изтръгне от себе си само в момент на слабост. Действително, как би могло да има съдба там, където все още не съществуват значещи думи, там, където все още не съществува идентичност на езика? И на кого би се случила тази съдба, ако в този момент все още не сме в състояние да говорим? Никога детето не е така недокоснато, така далечно и безсъдбовно, както когато – според името си* – стои без думи пред езика. Съдбата се отнася само до онзи език, който – пред лицето на детството на света – дава обет, че ще бъде способен да посрещне това детство и че винаги ще има какво да каже – на него и за него, отвъд името.

Това напразно обещание за смисъл на езика е неговата съдба – неговата граматика и неговата традиция. Детето, което благочестиво приема обещанието,

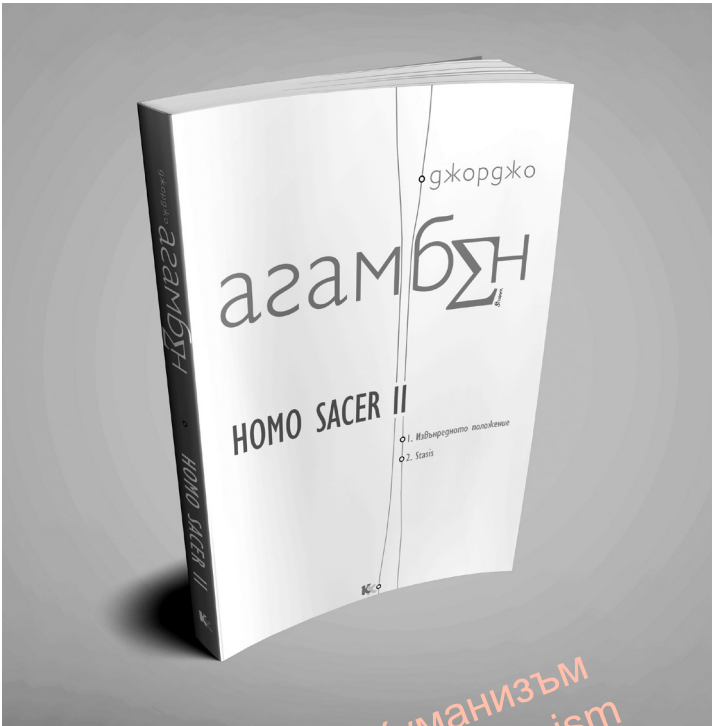
* ит. *infante* означава „бебе, дете, което още не е усвоило езика“ и произхожда пряко от лат. *infans* със същото значение, букв. „неговорещ“; бел. пр.

и макар да посочва, че то е напразно, въпреки това избира истината, избира да си спомня празнотата и да я изпълва – това дете е поетът. Но в този момент езикът застава пред него така самотен, така оставен сам на себе си, че той по никакъв начин вече не се на-лага, а по-скоро (също думи на Целан, но по-късни) се из-лага абсолютно. Пустотата на думите тук наистина е достигнала дълбините на сърцето.

Идеята за любов

Да живееш в интимност с едно чуждо същество, и то не за да го приближиш, не за да го направиш познато, а за да го задържиш в неговата чуждост, в отдалечеността му, дори в неявеността му – така неявено, че то изцяло се съдържа в своето име. И при всички неслоди, ден подир ден, да не бъдеш нищо друго освен това всякога открито място – тази незалязваща светлина, – в която едно-единствено същество, едно нещо завинаги ще остава изложено и зазидано.

Вижте от същия автор:

(c) Критика и Хуманизъм
(c) Critique and Humanism

Запознайте се с преводача

Валентин Калинов е доктор по философия на СУ „Св. Климент Охридски“, с разностранни интереси.

Превежда от италиански, английски, латински.

*Други преводи в Издателска къща КХ -
Критика и Хуманизъм:*

Карло Гинзбург, *Дървени очища*, С., 2016 (съвместно с Тодор Петков).

Джорджо Агамбен, *Ното sacer II*, С., 2019.

(c) Критика и Хуманизъм
(c) Critique and Humanism

издателска къща **Кк** kx@bspb.org
..... софия 1000 площад „славейков“ 11
..... 0895 772508

посетете ни на нашия нов интернет адрес:
www.kx-publishing.org

ако искате да получавате новини за книгите ни
и техните промоции, изпратете празно електронно съобщение
с тема/subject NEWS на адрес kx@bspb.org или kx@kx-publishing.org

Джорджо Агамбен
Идеята за проза

превод Валентин Калинов
редактор Антоанета Колева
дизайн Гергана Икономова
коректор Жечка Тодорова
технически редактор Ася Захаријева

Издателска къща **Кк** – Критика и Хуманизъм

ISBN 978 954 587 231 0

(c) Критика и Хуманизъм
(c) Critique and Humanism